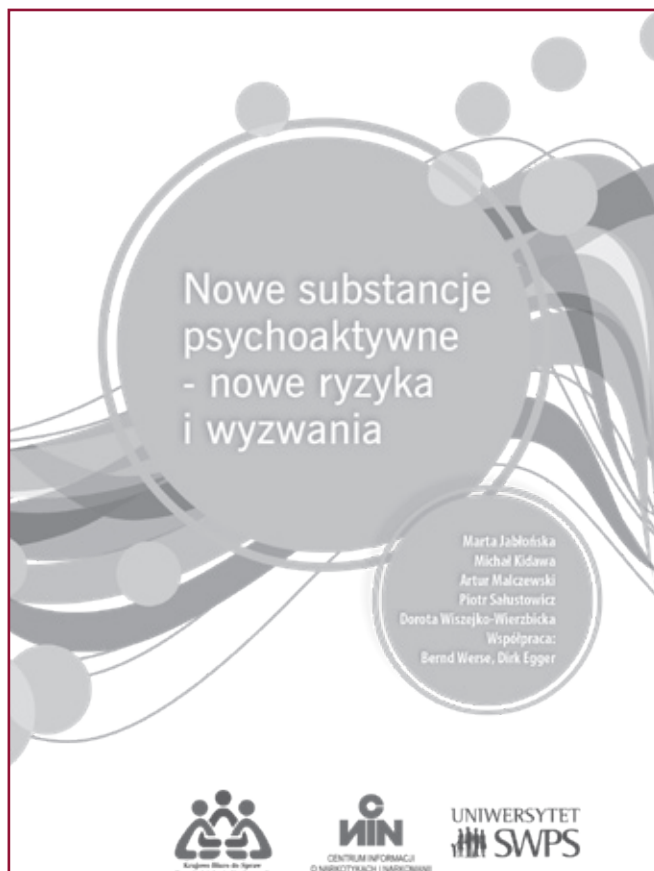

TEMATYKA NOWYCH SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH NA KONFERENCJACH W 2017 ROKU

Pod koniec 2017 roku odbyło się kilka konferencji zorganizowanych przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii lub z jego udziałem, podczas których poruszono tematykę nowych substancji psychoaktywnych, czyli „dopalaczy”.

Pierwsza konferencja, pt. „Nowe substancje psychoaktywne – wyzwanie dla monitorowania, badań i polityki”, odbyła się w dniach 18-19 września i została zorganizowana przez fundację Res Humanae w ramach konkursu Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii z Narodowego Programu Zdrowia¹. Pracownicy KBPN przedstawili na niej kilka prezentacji i poprowadzili kilka sesji dotyczących NSP. W spotkaniu udział wzięło 180 osób, w tym eksperci z EMCDDA, Komisji Europejskiej oraz specjaliści z dziesięciu krajów. W czasie dwudniowej konferencji uczestnikom przedstawiono 20 prezentacji, z których połowę przygotowali goście zagraniczni. Wkładem KBPN w konferencję była m.in. prezentacja wyników badania I-TREND², które w Polsce zostało zrealizowane przez Uniwersytet SWPS. Pod koniec zeszłego roku ukazała się publikacja zawierająca wyniki tego międzynarodowego badania dotyczącego nowych substancji psychoaktywnych

w Polsce, Francji, Czechach oraz Holandii. Szczegółowe informacje o wynikach badania można znaleźć na stronie internetowej Centrum Informacji KBPN: <http://www.cinn.gov.pl/portal?id=1280665>.

Jedną z sesji konferencji dotyczyła rozwiązań prawnych stosowanych w Wielkiej Brytanii oraz Irlandii wprowadzonych w związku z „dopalaczami”. W krajach tych zdelegalizowano wszystkie substancje psychoaktywne, które nie są regulowane odrębnymi przepisami. Rozwiązania z zakresu „blanket ban” zostały zaprezentowane przez ekspertów z Wielkiej Brytanii i Irlandii. Tego typu rozwiązania funkcjonują również w Rumunii. W Polsce „blanket ban” został oparty na prawie administracyjnym. Jednym z powodów wprowadzenia tego typu prawa były problemy z zastosowaniem prawa generycznego wobec syntetycznych kanabinoidów. W efekcie Wielka Brytania wdrożyła w 2016 roku nowe rozwiązania prawne tzw. blanket ban. Wcześniej, to jest w 2010 roku, Irlandia zastosowała „blanket ban”, gdy rozwiązania prawa generycznego okazały się nieskuteczne w walce ze sklepami stacjonarnymi. Te rozwiązania prawne doprowadziły m.in. do zamknięcia sklepów stacjonarnych w Wielkiej Brytanii. Jednak według prezentacji eksperta z Manchesteru po zamknięciu sklepów pojawił się problem z używaniem syntetycznych kanabinoidów przez osoby bezdomne, a handel nowymi substancjami psychoaktywnymi przeniósł się na ulice miast.

Temat doświadczeń różnych krajów w obszarze zmagania z „dopalaczami” był kontynuowany na kolejnej konferencji finansowanej przez KBPN ze środków Narodowego Programu Zdrowia. Międzynarodowa konferencja „Przeciwdziałanie narkomanii na poziomie lokalnym: monitorowanie, profilaktyka oraz redukcja szkód”³ została zorganizowana przez Res Humanae w październiku 2017 roku w Warszawie. Jedną z sesji, moderowanych przez pracowników KBPN, była poświęcona nowym substancjom psychoaktywnym. W trakcie tej sesji Krajowy Koordynator ds. Narkotyków z Łotwy przedstawił działania tamtejszych władz przeciw „dopalaczom”. Łotwa rozpoczęła walkę z tymi substancjami od wprowadzenia rozwiązań z zakresu prawa generycznego w 2013 roku (17 grup substancji) i czasowej kontroli nowych substancji pojawiających się na rynku. Podobnie jak w Polsce zastosowano prawo administracyjne. Na podstawie decyzji łotewskiego Focal Pointa

NSP były obejmowane czasową kontrolą już niemal w ciągu kilku dni. Za złamanie czasowego zakazu groziły kary finansowe. Nowe rozwiązania nie zahamowały rozwoju rynku nowych substancji, ponieważ kary finansowe nie były wystarczającym narzędziem, które mogłoby doprowadzić do zamknięcia sklepów. W związku ze wzrostem liczby zgonów i liczby sklepów oferujących NSP, w kwietniu 2014 roku wprowadzono nowe przepisy, mówiące o odpowiedzialności karnej za naruszenie tymczasowego zakazu sprzedaży nowych substancji psychoaktywnych, co pozwoliło na zamknięcie sklepów (w tym czasie działało ponad 40 sklepów, głównie w Rydze) i zmniejszenie problemów zdrowotnych. Obecnie łotewskie przepisy oparte są na następujących aktach prawnych: ustawie o legalnym obrocie środkami odurzającymi i psychotropowymi oraz produktami leczniczymi (znowelizowana w 2013 roku), Kodeksie karnym (znowelizowany w 2014 roku) oraz Kodeksie administracyjnym wykroczeń (znowelizowany w 2014 roku).

Kolejna konferencja, zorganizowana przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii i Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej w listopadzie 2017 roku pn. „Monitorowanie oraz przeciwdziałanie narkomanii na poziomie lokalnym”, również spotkała się z dużym zainteresowaniem uczestników. Kilka prezentacji przedstawili przedstawiciele Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA) – agencji Komisji Europejskiej w obszarze problemu narkotyków i narkomanii. W czasie dwudniowej konferencji przedstawiono wyniki najnowszych badań i dyskutowano na temat współpracy międzynarodowej w obszarze przeciwdziałania narkomanii z udziałem ponad 20 zagranicznych ekspertów. Według danych EMCDDA tylko w 2016 roku za pośrednictwem Europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzegania⁴ wykryto po raz pierwszy 66 nowych substancji psychoaktywnych, to więcej niż średnio jedna na tydzień. Choć wskaźnik ten świadczy o spowolnieniu tempa wprowadzania na rynek nowych substancji (w 2015 roku wykryto ich aż 98), to jednak ogólna liczba dostępnych obecnie substancji nadal utrzymuje się na wysokim poziomie. Do końca 2016 roku EMCDDA monitorowała ponad 620 nowych substancji psychoaktywnych (w 2013 roku było ich około 350). Zdaniem Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii na spowolnienie procesu wykrywania NSP w Europie wpływ ma wiele czynników. Przede wszystkim wprowadzenie nowych przepisów prawnych w niektórych państwach członkowskich (m.in. zakazy ogólne „blanket

ban”, kontrola w oparciu o definicje rodzajowe i analogiczne) doprowadziło do powstania bardziej restrykcyjnego otoczenia prawnego, które może skutecznie zniechęcać producentów do zabawy „w kotka i myszkę” z organami regulacyjnymi, w której innowacje pozwalają zawsze o krok wyprzedzać przepisy regulujące kontrole. Ponadto EMCDDA wskazuje, że operacje organów ścigania i kontrole, których celem są laboratoria NSP w Chinach, również mogły przyczynić się do tego spowolnienia. W sesji poświęconej NSP, moderowanej przez pracownika KBPN, udział wzięli eksperci z Instytutu Ekspertyz Sądowych i Narodowego Instytutu Leków.

Prezentacje przedstawiceli IES poświęcone były problemom analitycznym w identyfikacji nowych substancji psychoaktywnych w produktach typu „dopalacze” oraz w materiale biologicznym. Z kolei ekspertka z NIL przedstawiła m.in. informacje na temat nowych groźnych opioidów z grupy fentanyli. Fentanyl oraz niektóre jego analogi strukturalne podlegają kontroli na mocy ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii jako środki odurzające grupy I-N. Fentanyl działa ok. 100 razy silniej niż morfina⁵. Używany jako narkotyk jest bardzo niebezpieczny ze względu na szybkie działanie uzależniające i łatwość przedawkowania.

Warto wspomnieć, że pod koniec 2017 roku pracownicy KBPN prezentowali wyniki badań i analiz dotyczących NSP na jeszcze kilku konferencjach: 24 listopada w Poznaniu na XVIII Ogólnopolskiej Konferencji Naukowo-Szkoleniowej TYTOŃ A ZDROWIE – „Współczesne oblicza alkoholu, narkotyków i tytoniu”, 5 grudnia w Warszawie na XXIV KONFERENCJI „Człowiek żyjący z HIV w rodzinie i społeczeństwie” oraz podczas konserwatorium zorganizowanego 16 grudnia w Warszawie przez Wyższą Szkołę Przymierza Rodzin.

Przypisy

¹ Program konferencji znajduje się na stronie internetowej CINN KBPN: <http://www.cinn.gov.pl/portal?id=1251432>

² Wybrane wyniki badania I-TREND były prezentowane w artykule A. Malczewski, P. Sałustowicz, „I-Trend badanie dotyczące nowych substancji psychoaktywnych”, Serwis Informacyjny Narkomania nr 4/2015.

³ Program konferencji znajduje się na stronie internetowej CINN KBPN: <http://www.cinn.gov.pl/portal?id=1251432>

⁴ System Wczesnego Ostrzegania koordynowany jest w Polsce przez KBPN.

⁵ Artykuł zawierający informacje o „dopalaczach” z grupy nowych fentanyli (A. Malczewski, „Nowe substancje psychoaktywne – coraz groźniejsze”) ukazał się w nr 4/2017 Serwisu Informacyjnego Uzależnienia.

Oprac. Artur Malczewski